

זמני כניסת ויציאת השבת לפי אופק ירושלים ומעלה אדומים:

הדלקת נרות 19:12
צאת השבת 20:31
ר"ת 21:14

מאורה של הפרשה

"וישמע הכנעני מלך ערד"

רש"י: 'שמע שמת ארון ונסתלקו ענני כבוד' מסופר על **רבי ישראל מרוז'ין זצ"ל**, שגוי אחד שהתעמק בלימודי הדת היהודית, בא לנסותו בשאלות. התחפש אותו גוי ליהודי, מאחר שחשש שהצדיק לא יענה לו, אם ידע שגוי הוא ולקנטר הוא בא. נכנס הגוי בלבושו היהודי אל הרב, ושאלתו בפיו: "קשה לי פרוש רש"י בפרשת חוקת, שאומר רש"י שם, ששמע הכנעני שמת אהרן ונסתלקו ענני הכבוד. רוצה אני להבין: מדוע דווקא במיתנו של אהרן נסתלקו ענני הכבוד? ומדוע נקרא שמם 'ענני הכבוד' ולא סתם עננים?" השיב לו רבי ישראל מרוז'ין: "הלוא יודע אתה, שחכמי המחקר העלו, שמגוף האדם עולים תמיד אדים דקים. אם יתחברו שני בני אדם באהבה גדולה ביניהם, אזי יתערבבו האדים העולם יתלכדו יחדיו, אם אין אהבה בין בני אדם - אין אדיהם מתחברים. הכתוב אומר על ישראל 'יוחן שם ישראל', ומפרש רש"י: 'כאיש אחד בלב אחד'. על כן היו האדים של כל ישראל מתלכדים יחדיו, ומהבל אותם אדים נוצרו ענני הכבוד. וראוי להם שמם - 'ענני הכבוד' כי כבוד גדול הוא לישראל, שבין ששים רבוא איש שוררים כה הרבה אהבה ואחוה, ואין מקום למחלוקת".

(ומתוך האור)

נקודה למחשבה

רק על ידי ידיעת התורה אפשר לקיים את התורה. כי כדי לקיימה כהלכתה, על כל פרטיה, צריך לדעת "מה כתיב בה". הרי 'אין בור ירא חטא ולא עם הארץ חסיד'. וכששקועים בתורה, כשלומדים אותה בעיון - דבקים בה בדבקות מוחלטת, עד שהיא נעשית תורת חיים ממש. פעם הלכו **הגאון מילנא ורבי חיים מוולוז'ין זצ"ל** לאסוף כסף באיזה מקום לצרכי מצוה. כשנכנסו לאחד הבתים, גער בהם בעל הבית וגרשם. רבי חיים רצה לעזוב את המקום, אולם ראה שהגאון נשאר איתן על מקומו. התפלא, מה הוא מתעקש כל כך, וכי אינו רואה את היחס המשפיל של בעל הבית כלפיהם? האם הוא עוד מצפה ממנו שייתן לו משהו? ואכן במקום כסף הם זכו לעוד מטר של גדופים... לבסוף, כשבעל הבית ראה עם מי יש לו עסק, עזבם ופנה לחדרו. רק אז עזב הגאון את הבית ורבי חיים בעקבותיו. תמה ר' חיים: "רבי'ה, מדוע לא עזבת את המקום?" השיב הגאון: "הרי חכמים אומרים 'כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה, חוץ מצא'. עד היום לא זכיתי לקיים מאמר חז"ל זה; עד היום איש לא העז לסלק אותי מביתו... והנה סוף סוף יש לי הזדמנות לקיים את מאמר חז"ל, כפשוטו וכמשמעו, וכשבא הדבר לידי - לא אקיימנו?"

(יחי ראובן)

שיר ליום השבת

רבנו ה'בן איש חי' זצ"ל כותב, כי דברים נפלאים ניתן ללמוד מחשבון המספרים לגבי עבודת ד' של האדם: ישנם תשעה מספרים מאחת ועד תשע, ועוד אפס אחד. אפס זה, כשהוא עומד בפני עצמו אין הוא שווה מאומה, אולם כאשר הוא נכתב מימין למספר, הוא מכפיל את ערכו פי עשר, פי מאה ויותר. האפס - מבטא את המחשבה והכוונה שבלב, והמספר - מבטא מעשה. מחשבה ללא מעשה אינה שווה מאומה, אולם כאשר מציבים אותה מימין המעשה, הרי היא מעלה אותו בדרגות רבות. ערכה של מחשבה הוא כאשר היא מגיעה לפני המעשה. לדוגמא: אדם שמכוון כוונות במצות נטילת לולב, אינו מקבל שכר על עצם המחשבה, אולם לאחר שיעשה את המצווה, יקבל שכר רב יותר לפי הכוונה. כיוצא בכך - כוונה ללא תפילה אינה שווה מאומה, אולם מי שהתכוון, ולאחר מכן הוסיף ואמר את המלים בפיו, מעלה את מצות התפילה שעשה לפסגות. ומאחר שהמחשבה מכפילה את ערכו של המעשה לאין שיעור, אומר הכתוב "בואו ונחשב חשבוננו של עולם"...

מלבד זאת מלמדים המספרים החשובים גם פרק בחשיבות האחדות בעם ישראל. כתיבת הספרות זה לצד זה בדף אחד, מעלה את ערכם עד למספר המכובד של מאה עשרים ושלוש מליון, ארבע מאות חמישים ושש אלף, שבע מאות שמונים ותשע -

אולם כל זאת בתנאי שרשמו אותם זה לצד זה, ולא בדפים נפרדים, ללמדך, שגדול כוחם של ישראל כשהם ביחד; אך כשהם מפוזרים ומפורדים יורד כוחם בהרבה.

ועוד, לא די בכך שהמספרים צריכים להיות רשומים באותו עמוד, אלא שעליהם להיות רשומים זה לצד זה, ולא זה על גבי זה! שהרי האחדות חלה, כאשר אף אחד אינו מתרומם מעל רעהו ואינו דורס אותו!

ילד רך בשנים החל בלימוד חומש, הוא קרא את המלים באיטיות רבה, וכשהגיע לשם ד' הכתוב כשני יו"דין קראו ככתבו. עצר אותו המלמד ואמר לו: "כשתראה שני יו"דין דע לך שיש לקרוא בשם אדנות, כמו שם ד'".

הילד שמע וזכר היטב, וכשהגיע לסוף הפסוק וראה את שתי הנקודות המסומנות שם, קרא בקול שם אדנות.

"שתיה בריא" הסביר לו המלמד, "אם אתה רואה שני יו"דין אחד מעל השני, זה סוף פסוק; ורק אם היו"דין עומדים אחד ליד השני זה לצד זה - זה שם ד'!"

ללמדנו, שאם שני יו"דים עומדים אחד מעל השני - זה סוף העולם (סוף פסוק); אולם כשהם עומדים זה לצד זה, הם יוצרים מקום להשראת השכינה...

(ומתוך האור)

נא לשמור על קדושת הגיליון. אסור לקרוא בזמן התפילה וקריאת התורה.

הצלחה ברו"ג: נעה שלוש ובי"ב. יוסף ואודליה לוי ובי"ב. משי כהן. משי רענן. **זווג הגון:** חביבה אביבה בת קמינה מונט **רפ"ש:** תהילה בת שונמית. מלכה בת נעמי. ויזאן בת דזי. חוה בת אסתר. מלכה בת רבקה. אפרת ביתיה בת צביה **לע"ז:** הגר"ע יוסף בן גורגיה זצ"ל. הגה"ר אהרן יהודה לייב שטיינמן זצ"ל. הגה"ר שמואל אויערבאך זצ"ל. יוסף בן רחל ז"ל אליהו ז"ל בן אסנת תחינגאי בן נעימה ז"ל. מרדכי בן ביסקה ז"ל. דניאל בן אסתר ז"ל. משה בן דניאל ז"ל. חילוה בת מרים ז"ל

ברכת שבת שלום!

עריכה: משפחת שמעיה

לע"נ אבינו הר"ר אילן סבח בן סניורה ז"ל

להקדשות ולתרומות 054-8403899

דין סינון משקים

ישנם ג' סוגי משקים לענין סינון:

1. משקה צלול
הגדרתו: רוב בני אדם שותים אותו בלא סינון.
2. משקה עכור קצת
הגדרתו: אפשר לשתותו בלא סינון, אבל רוב בני האדם מסננים אותו.
3. משקה עכור לגמרי
הגדרתו: אי אפשר לשתותו בלא סינון.

משקה צלול

- ✪ משקה צלול, כדוגמת יין או מים צלולים מותר לסנן במסננת, כיון שגם בלא הסינון הם ראויים לשתיה.
- ✪ חלב שיש בו גושים קטנטנים של שומן, הואיל ורוב בני אדם שותים אותו בלי לסנן, מותר לסננו.
- ✪ מותר לסנן חלקיקי פרי קטנים שבמיץ, ומותר לסננם גם לתינוק כדי שלא יסתמו הנקבים שבפטמת הבקבוק. אולם אם התינוק קטן ואינו יכול לאכול את הגושים, אין לסנן עברו את הדייסה.
- ✪ סינון מי ברז - מותר להשתמש בשבת בברז מים שעל פיו מורכבת מסננת, הואיל ורוב בני אדם שותים מהמים שבברז בלי שום סינון.
- ✪ אם נפלה המסננת אין להרכיב או להחזירה בשבת על פי הברז, משום איסור בונה.
- ✪ כל האמור לעיל שמותר לסנן הוא דווקא אם מסננם אדם שיכול לשתות ללא סינון, אבל איסטינס שאינו יכול לשתותם ללא סינון, אסור לו לסננם.
- ✪ מסיבה זו אסור לסנן חלקיקי פרי לתינוק וגושי דייסה עבים שחוששים שיחנק בהם התינוק, והרי זה נחשב לפסולת גמורה ואסור לסננם.

(אור ההלכה)

למה הדבר דומה?

אדם צעד ברחובה של עיר עם סכום כסף גדול, לפתע הבחין שהכסף אבד ואיננו. הוא המשיך בדרכו כשצער רב ממלא אותו על האבדה הגדולה, ולפתע הוא מצא סכום כסף כפול.
 כעת מהלך לו האדם שמח, על שחסרונו התמלא בכפל כפליים, אולם עדיין צובטת את לבו המחשבה, שאילו לא היה מאבד את הכסף, היה זוכה להחזיק סכום גדול יותר.
 לעומתו, הלך לו אדם אחר, נשא על גבו שק תבואה, ואינו מבחין שחור נפער בו ותכולתו הולכת ונשפכת כשהוא הגיע לביתו, ממלא את לבו צער רב על ההפסד, אולם כעבור חודש, הוא מתבונן ומבחין שהתבואה כולה נבטה באדמה והצמיחה שדה חיטה.
 כעת שמח אותו אדם שמחה שלימה, שכן מתברר לו שאותה אבדה כלל לא גרמה לו הפסד, אדרבה, בזכותה, הוא הרוויח רווח גדול מאוד, אשר אלמלא התרוקנות השק - לא היה זוכה לו.

מתן צדקה מביא על האדם ברכה גדולה, ובשלה הוא יזכה להתברך בכל מעשיו ובכל משלח ידיו, ועל אף שלכאורה נראה, שכאשר הוא נותן את כספו, הוא מפסיד את הסכום הזה, אין הדבר כן.

מעשה הצדקה הריחו כזריעה, בלעדי, לא היתה הברכה שרויה במעשה ידיו, שמו שאומרת התורה "כי בגלל הדבר הזה - בגלל מתן הצדקה, תזכה לברכה ולהצלחה".

ולכשנדייק נמצא, ששכרה של הצדקה הינו אף יותר משכר הזריעה -

שכן בעל שק התבואה, הפסיד את שק התבואה הנוכחי שאחז בידיו; אולם נותן הצדקה, זוכה שעצם הנתינה כעת שמורה לו לעולם הבא, מלבד הרווח של ההשקעה הנושאת פירות בעולם הזה, ואין לו אף שמץ הפסד. (ומהאומר)

אדם שלמד עם הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל הי"ד בישיבה התגורר בוורשא. הוא פנה למסחר, הצליח בעסקיו והתעשר. לימים הגיע לבקר את רבי אלחנן בביתו שלידי הישיבה. ר' אלחנן לא רצה ליהנות מקופת הישיבה אלא רק את ההכרח שבהכרח. ראה אותו גביר את הדלות בביתו של רבי אלחנן, פנה אליו ואמר לו: "רבי אלחנן, קשה לי לראות את הדלות בביתך. הרי אני מכיר את כשרונותיך הגדולים, בטוחני שאם היית נכנס למסחר היית מתעשר יותר ממני". רבי אלחנן לא השיב לו על דבריו ופנה לשוחח עמו על עניינים אחרים. הוא ארץ אותו בביתו, האכילו והשקהו.

כשסיים את ביקורו, ליווהו רבי אלחנן לתחנת הרכבת. היו שם שתי רכבות, אחת נסעה לוורשא והשניה נסעה ליעד אחר. הרכבת שנסעה לוורשא היתה עמוסה נוסעים, ואילו בשניה היו נוסעים ספורים. הגביר רכש כרטיס לוורשא, עיר מגוריו.

פנה אליו רבי אלחנן ואמר: "עיניך הרואות, הרכבת לוורשא צפופה ואילו הרכבת השניה ריקה כמעט לגמרי. למה לך לעלות על הרכבת שעושה דרכה לוורשא, תעלה על הרכבת השניה, תוכל להתרווח במושב בנחת וליהנות מנסיעה נעימה." "אבל היעד שלי הוא וורשא!"

"כן, אבל למה לך לנסוע בצפיפות, לא כדאי לך לנסוע ברכבת מרווחת?" הגביר החל להרים את קולו בנימה של כעס "ר' אלחנן, איך מבין? אין לי מה לנסוע ברכת השניה. אני צריך להגיע לביתי שבוורשא!" ור' אלחנן בשלו: "ובכל זאת, מה לך לנסוע בצפיפות, לא כדאי לך לעלות על רכבת נוחה ומרווחת?"

הגביר כבר לא שלט בעצביו: "איך מבין? אמרתי לך: זה לא הכוון שלי!" ואז פנה רבי אלחנן אל הגביר: "ואתה אמרת שיכולתי להיכנס למסחר ולהצליח? זה לא הכוון שלי! מדוע את זה איך מסוגל להבין?"

(יחיראבוב)

"כיצד אשיגו לבקשו שימחל לי..."

פעם היה לאדמו"ר רבי יעקב דוד מאמשינוב זצ"ל הקפדה גדולה על אדם אחד, ועם זאת הבליג, ולא זו בלבד שלא כעס עליו, אלא מחל לו מיד בלב שלם. הוא נימק זאת בסברא הבאה:

"תארו לכם שהייתי מקפיד וכועס על אדם זה ואף משיב לו כמידתו, ומאוחר יותר היו מתעוררים בי רגשי חרטה, מדוע עשיתי כך לאיש זה, אולי באמת הצדק עמו ולא עמי. ואז אצטרך לחפשו ולבקש ממנו מחילה. ופעמים לא אוכל למצאו כי ייסע הלה למרחקים, וכיצד אשיגו לבקש שימחל לי?"

אולם אם אמחל לו מיד, אף שיתכן כי על פי דין איני מחויב למחול לו, ואף אם אחטא בזה, הרי חטאתי לד' בלבד, וד' מלוא כל הארץ כבודו וכבודו מלא עולם, ואם כן אוכל לבקש ממנו מחילה בכל מקום ובכל זמן על מה שחטאתי כנגדו בזה שמחלתי לאיש ולא הייתי צריך למחול לו..."

(עפ"י שיח שרפי קודש)

שתי נשים זה לא הולך...

סיפר ד"ר הכט כי ידידו, רופא במקצועו, סיפר לו שהגיעו אליו לטיפול זוג חילונים, שרצו מאד לזכות לילדים, ולא נושעו זמן מאד ממשך.

יום אחד אמר הרופא לבעל: "בינתיים, לא ראינו פה הצלחה מדי גדולה, למרות כל המאמצים. יש בבני ברק יהודי שמברך, והרבה פעמים זה עוזר, כדאי לך ללכת אליו".

"אתה רואה בעיניך, איך אני נראה, כן?" אמר האיש, "ואני אלך לרב בבני ברק?!" אם תבוא אתי, אני מוכן ללכת".

הלך אתו הד"ר, נכנס אל הצדיק רבי חיים קניבסקי שליט"א, וסיפר לו שיש פה אדם שנשוי כמה שנים ואין לו ילדים.

רבי חיים הרים את עיניו הטהורות הסתכל על היהודי דגן, וראה שיש לו 'קוקו', שערות ארוכות.

אמר לו רבי חיים: "שתי נשים, זה לא הולך..." כלומר, יש לך שיער ארוך כשל אישה, תגזור את השערות שלך ותיוושע!

"הרב, הרי ספירת העומר עכשיו", אמר הרופא, "ואיך הוא יסתפר?" "בסדר", השיב רבי חיים, "בל"ג בעומר".

בל"ג בעומר הסתפר, וזמן קצר לאחר מכן, כבר יכול היה לבשר בשורות טובות. מה הקשר בין התספורת להולדת תינוק?

הקב"ה עושה, לעתים, נסים על ידי הצדיקים, אך לפעמים צריכה להיות השתדלות של האדם, שתהווה כלי מחזיק לברכה וכדי שיהיה ראוי לנס.

אולם הסוד האמיתי שעומד מאחורי הנסים הללו הוא התפילה שמתפללים הצדיקים על מי שבא אליהם, אשר בכוחה לשנות את הטבע ולהשפיע שפע ברכה והצלחה על המבקש.

"דרך המלך נלך"

אנו אוחזות בחודש תמוז, בקיץ, ובקיצוניות, עליה המהר"ל אומר: 'האדם נברא ממזבח האדמה... ודע, כי המזבח הוא באמצע מקום הארץ, בין הקצוות לגמרי. וכל דבר שהוא באמצע הוא המובחר...'. בפרשתנו, בני ישראל צריכים לעבור דרך ממלכת אדום. "דרך המלך נלך", הם אומרים לבני אדום, "לא נטה ימין ושמאל". המקום הזה מלא חטא ופיתויים. חייבים ללכת באמצע.

"דרך אמונה בחרתי"

יהודי לא מאבד אמונה כשהוא מאמין בד' הטוב. וזה התפקיד הנשי ביותר בעולם - לפזר סביבך כל יום מחדש את האמון והאמונה בטוב - ובטוב בלבד! וגם אם קורה רע - הקב"ה נתן ליהודיה המאמינה כוח לראות גם ברע טוב. כל ביטוי של אמונה בטוב, עובר לילדים שלך ב.S.N.A. ובונה בך קומה שאי אפשר לפרק.

קיץ הוא זמן קיצוני. הכל מקבל עוצמה פרועה

בי"ד בתמוז ירד משה "יורא את העם כי פרוע הוא", עם ישראל רוקד סביב עגל הזהב, ואין לך פורענות שאין בה מעוון העגל. "פרוע" - לא מסודר. הכל חסר סדר, מבולבל, מטושטש ולא מוגדר. בחוץ, בתקשורת, וגם בביתנו הקטן - חופש גדול... הזמן פרוע. כותב הרמח"ל: בכל שנה מחדש בחודש תמוז, חוזרים האירועים וניעורים. שוב מריחים את הריח החרוך של בית המקדש, שוב חומות נפרצות, שוב נשמעים קולות של בריונים שלא חפצים לשמוע לגדולי תורה, ושורפים את מחסני התבואה. שוב שנאת חינוס.

אנו צריכות לראות רק טוב, גם במאורעות החיים וגם אצל ילדנו.

הבית צריך להיות המקום שמוציא את היופי של הילד. בחוץ תמיד מאירים עליו בפרוז'קטור אכזרי ומעצימים את חולשותיו. 'הבית' הוא ענני כבוד מטושטשים. גם כשאת רואה את החולשות - אל תיראי... כשאת מאמינה בטוב ובטוחה בו - את הופכת את כל מי שסביבך לאדם טוב. ובעניין תוכחה - תיזהרי, הילדים עלולים להגיב לך בתגובות קיצוניות: 'משל לבן מלך שיצא לתרבות רעה, ואביו כעס עליו. מה עשה הבן בראותו את אביו כועס? היה עולה לכתלים ולאילנות והולך למקום חיות מסוכנות, כדי שאביו יצטער'. צריך להוכיח בהירות. פעם אפשר היה להכות בסלע, היום - רק לדבר. לדבר אליו, או לדבר עליו - עם הקב"ה. היום התוכחה היא הנוכחות שלך האוהבת, האכפתית, המגוננת. הדור הזה הוא אגוז קשה וחלקלק. הוא יאבחן אותך בשאלות אמונה של 'צדיק ורע לו'. הוא יאתגר אותך בחשיבה חדשה 'תוציאי מים מהסלע הזה, לא מהסלע ההוא, ככה אני רוצה...'. כל הזמן הוא ינסה אותך.

בפרשתנו אנו נפרדים משלושת דמויות הוד:

משה רבנו, שמתבשר שלא יזכה להיכנס לארץ; אהרן הכהן הגדול מת על הור-ההר; ומרים הנביאה נפטרה גם היא. עם ישראל נשאר בלי מורים.

ד' אומר להם: בני, המדבר היה בית ספר; היו מורים, היו צלצולי חוצרות, היו גבולות - ענני כבוד, היו הפסקות - מן שירד בבוקר והשלינו בערב. כעת אתם עומדים להיכנס לארץ, ארץ ישראל היא החופש. מעכשיו, קחו את הלימודים לתקופת החופש. "באר חפרה שרים" - זו החפירה הראשונה, הבסיסית. את הבאר הראשונה חפרו הסדר, הלימודים, המורים. ואילו עכשיו "כרוה נדיבי עם... במישענותם" - זוהי חפירה עמוקה יותר, אישית וביתית. רש"י: 'שהיו מים נזלים מן הבאר, והנשיאים היו עושים שרטוט במישענותם, והמים נמשכים אחריהם לכל חניית שבט ושבט'. האנשים לקחו משענת (מטה, מקל) ועשו חפירות מהבאר עד הבית. כל אחד פילס לו נחל קטן מהבאר הביתה. זה הזמן ליישם את התורה והלימוד של כל השנה במישור הביתי, המשפחתי. החופש הגדול - הוא הזמן לשרטט את החפירה מהבאר המרכזית לחיים הפרטיים שלך. להביא הביתה את הסדר של כל השנה. ואיך? -מילות המפתח: "כרוה נדיבי עם".

מרים היא כח המים, הבאר, ואנו נצטעד לאורה, נהיה כמו מים:

- א. חיטוט! המים פולשים לכל מקום ומתערבבים - גם את אל תפסיקי לחטט. התענייני בילדים, במעשיהם, דעי איפה הם כל רגע.
- ב. הזדהות! המים מקבלים צורה לפי הכלי - תהיי אמפתית, תראי הבנה גם אם אינך מבינה...
- ג. שינוי צורה! בכח המים לחורר אבן. טיפה ועוד טיפה - אל תוותר על השאיפות שלך מהם. לאט ובעדינות תכווני אותם לשם. זכרי - את קאוצ'רית!

על מה לא מוותרים בקיץ, בחופש הגדול?

- * **שמחה** וטוילים. תהנו מיופיה של א", ותשבצו ביופי הזה גם השתטחות על קברות צדיקים.
- * **צניעות!** אהרן עולה להר-ההר למות, הוא פושט מעליו את שמונה בגדי הכהונה ועל כל בגד שהוא מסיר הוא מתכסה בענני כבוד. אהרון לוקח איתו את ענני הכבוד שהיו ההגנה והשמירה על עמ"י, משאיר תחתם בגדים. ואומר: 'הדבר היחיד שישן עליך מצעתה זה הבגד!' "אדם כי ימות באוהל" - כשאת מתלבשת ומרגישה שאת 'נמסה' מחום, או לחלופין, שאת ממיתה את ה'אני' שלך, כי זה לא בדיוק מה שהיית רוצה ללבוש, אבל ד' רוצה שתלבשי - את גורמת בכך שאת מנציחה את התורה שלך לדורות!
- * **דרך ארץ!** אמנם את מתנדבת ועושה מעבר, אך בני הבית מצידם צריכים לדעת שביית זה לא בית מלון. אמרי להם: תעשו כי אמא ביקשה. ואומר ר' ירוחם ליבוביץ זצ"ל: חשוב לא להסביר לילד כל הוראה. פשוט תעשו כי אמרת. כשילד עוזר ולוקח אחריות, זה בורא קשר של אהבה, של נתינה.
- * יש שתי מילות חובה בחופש: 'תודה' ו'שלום'. בני ישראל הלכו במדבר ובאר המים ליוותה אותם. אף אחד לא ידע שהבאר היא בזכות מרים, עד שנפטרה מרים ונעלמה לה גם הבאר... יש נטיה אנושית, לפיה ככל שדבר יותר חיוני, כך פחות מכירים בקיומו. תחנכי את הילדים לומר "תודה", כי את לא מגדלת ילדים, אלא בני-זוג... ומילה נוספת היא "שלום" - הרב לופיאן, היה מקפיד בזמני החופש שהילדים יכנסו לבית במאור פנים. מי שהתרשל, התבקש להיכנס שוב. ובכלל, כל מפגש עם בני הבית צריך להיות בעל משמעות ובמאור פנים!

צריך ללמוד לעשות מבלי שנצטוונו. קוראים לזה "התנדבות".

בחופש נבדקת מידת ההתנדבות של הילדים, משום שאיש לא מכריח אותם ושום שעון לא כובל אותם. ונבדקת גם מידת ההתנדבות של ההורים - עד כמה את עושה מעבר? החופש מחייב אותנו לעשות בנדיבות, מעבר לחיוב. להיות "נדיבי עם". אומר ה"אש קודש": 'כשאשה מתפללת בכל יום ומקיימת מצוות, זה מעשה שלה, כיון שאיננה מצווה... וילדים צדיקים יהיו לה'. כשאת עושה משהו בהתנדבות, בטוב ליבך, למרות שאינך חייבת בו, זה מעשה שלך, מתוךך, מעצמך. ובשכר זה תנבע בביתך באר מרים.

'אל תהיו כעבדים המשמשים... על מנת לקבל פרס'

אנו מתפללות כי אנו רוצות שיקרו דברים טובים, שמשאלתנו תתממש. אך אסור שהתפילה תהיה על תנאי. רש"י: 'אפילו אין סופי לקבל שכר, מכל מקום אוהב אני את בוראי וחפץ במצוותי'. זה דיבור שבורא אמונה ונותן המון כח ואופטימיות. רק כשמזינים את האמונה חזק מההתחלה, היא תישאר ברגעי משבר.

"ברוך... שלא עשני גוי"

פעם נשאל **מן הרב שר צ"ל** מדוע מברכים: "ברוך שלא עשני גוי", ולא מברכים: "ברוך שעשני יהודי". ענה מרן: "הקב"ה עושה שלא תהיה גוי; אתה עושה - שתהיי יהודי!"

גדול כוחה וזה אונה
של כל אופניה -
זה סוף האונה.

הפתגם השבון

יש אנושית שמצפונת נקי,
משום שמואלת לא השתעשעו בו.

תזזית קטנה בלתי מושמעת הרקידה את הלב של הקיבוצניק. משהו גדול עומד לקרוא.

חיוג מהיר לסבתא.

"סבתא, אני נמצא כאן בעיירה קטנה באוקראינה נביק-ריל. לצדי עומד יהודי זקן, שומר בית הקברות, שריד אחרון... שמו תום בורובסקי... השם הזה אומר לך משהו?"

שתיקה ארוכה.

"סבתא, את שומעת? השם הזה אומר לך משהו? בורובסקי?"

מכאן ואילך יורד לו מן השחקים חוט של חסד שקוף, כמו מיתר של כינור המייבב כינוקא, מיתר ארוך הנשזר ונכרך בנשמה אחת בארץ ישראל, לנשמה רעותה באוקראינה, והוא מנגן את עצמו באידיש עסיסית ודומעת, ופורט על נימים מרוסקים, עשויים שכול, יתמות, געגועים ופליאה עצומה.

אחרי כמעט שבעים שנה, נרקם לו סוג של איחוד משפחתי, אח ואחות, סמוך ונראה לשני קברי ילדים, שראו את שלוליות דמם נספגות באדמה אוקראינית רעה.

חולה'ה זכתה להינצל ממשרפות הזוועה, לעלות לארץ ישראל ולהינשא. תום, אחיה הגדול שנמלט מן הציפורניים האכזריות, נדד עד סוף המלחמה ביערות, בוואדיות, ובסוף חזר לעיירת הולדתו, הזדקן ליד קברי בניו שלעולם יישארו תינוקות של בית רבן.

תומי מרגיש פתאום התרוממות הרוח שלא הכיר מעולם.

"כאן קבור סבא רבא שלך, זלמן אנשל. הוא היה עד לפני המלחמה הרב של הקהילה, המוהל, השוחט, הדרשן ועורך הקידושין".

הדוד הזקן, שהגיע משומקום, הוציא מכיסו ספר שכריכתו כמעט מתפוררת.

"תומי יקירי, לא נותר לי הרבה זמן לחיות. הבנים הקטנים שלי לעולם לא יגדלו. מעולם לא עזבתי אותם, ולעולם לא אעזוב אותם. זה הספר של הסבא הגדול שלך, זלמן אנשל, וכל בוקר אני מגיע לכאן, מתפלל שחרית, ואחר-כך קורא בספר הזה פרקי תהלים. אני לא בוכה, איבדתי את הדמעות במלחמה.

הספר הזה, של אבא שלי שהוא סבא שלך, מלא אהבת חינם. גדוש בתפילות ודמעות על עם ישראל. קח אותו, זו מתנה ממני. תן אותו לחוה שתקרא בו... שתתמזג עם אבא זצ"ל, ועם הצוואה..."

הזקן נפל על זרועותיו של הצעיר ומירר בכי. סוף סוף הוא זולג דמעות על כתפו של שאר בשר שגילה - כאילו באקראי - בבוקר אוקראיני.

תומי התיישב על אחד מכסאות העץ, פותח את הספר הגדול. בכריכה האחורית היה דף צהבהב ועליו שמות בכתב צפוף. מאות שמות של יהודים שכבר אינם כאן, חיים על הדף של סבא. מחובקים באהבתו.

דף נוסף בכתב ידו: 'ריבונו של עולם, ברך את זרעי. ברכם שיהיו צדיקים, שיהיו תמימים וילכו בדרך הישר, ישמרו תורה ומצוות... שכולם ישובו אליך, ואתה ברחמך תשוב אליהם...'

תומי חש לפתע נחשול אדיר של אהבת חינם, ותפילה אמיתית ופשוטה. רגש יהודי וחם חיבק אותו, מקלף מעליו את כל שכבות השנים ההם.

בעיירה פצועה ונדחת נטמנו אי אז זרעים של אהבה, שינבטו עמוק בלבו, היום.

סבא אנשל חיכה לו, בצרף מש לנפול, כמעט מאה שנים כדי שיהיה לו אכפת.

ואכפת לו. מאד.

מכירים את טיפוס ה'לא אכפת לי'!

כזה, שחוף מעצמו, מזונו ותנאי מחייתו לא מתעניין בכלום.

תומי, בחור בן 27, יתום מאם מגיל רך. גדל בזרועותיה של סבתא חוה הנדל, ניצולת שואה. כשהיה בן עשר, איבד עניין בקיבוץ. אביו וסבתו שיעממו אותו, מאז היה הולך בטל, מחפש שעשועים.

מהצבא שוחרר לאחר שנה, על סעיף "חוסר הסתגלות". בקיבוץ, הכל ידעו את טיבו. החל מן הכובסת הנרגנת וכלה במזכיר המשק שהיה סופר ומונה את נזקיו.

תומי כאילו לא רואה, לא שומע, לא יודע, ולא עושה דבר. כלום.

סבתו מחתה דמעה ואמרה לו תדיר, "חבל שאת סבא רבא שלך לא הכרת. היית רואה אדם של צורה".

ביום בהיר אחד הוא עזב את הקיבוץ, לאירופה.

מפורטוגל מערבה. ספרד, צרפת, שוויץ, גרמניה. גומא מרחקים ומרחבים, מחפש את עצמו ולא יודע איך זה נראה...

יום אחד הוא הגיע לשם. מחנות השמדה.

מסתובב בין גדרות תיל של מחנות הענק, צועד על פסי הרכבת, נוגע ולא נוגע בכבשנים האיומים, מביט על שרידי העפר והאפר, שיריים של עבר מפואר שהיה ונמוג. ולא רואה מאומה.

לתומי לא אכפת. מכלום. תמיד.

רעש של אופנוע מסיט את מבטו. צחי, חבר ילדות מקיבוץ סמוך, נעים מאד.

צחי מחפש עיירה קטנה בשם נביק-ריל. מחפש את קברי בני משפחתו. תומי, לא מחפש אף קבר להישען עליו, מצטרף לסיבוב. ממילא אין לו משהו יותר טוב לעשות.

אוקראינה ארץ מישורית, עם נופים ירקרקים שטוחי נוף. פה ושם אגמי מים, ערצני נחלים, חורשות ענק המשתרעות מאופק לאופק, כפרים ציוריים עם באר בחצר, דלי עם חבל, ושבילי כורכר מתפוררים. האופנוע כמו מרחף על פני כבישי האספלט, נוגע לא נוגע בכבישים הפתלתלים, המתמרנים את עצמם בלוליינות קרקסית בין עצי צאלון ענקיים, לבין שדות תירס מצהיבים.

בית הקברות היהודי, נביק-ריל.

צחי נכנס פנימה. תומי נשאר בחוץ, מתיישב על ספסל סמוך לשער המחליד. מבחין בזקן כפוף, הצועד באיטיות לכיוון בית הקברות.

הזקן התקרב ושאל באידיש מהולה באוקראינית: "יהודים מישראל?!"

הנהון.

"נעים מאוד, תום בורובסקי", הושיט הזקן את ידו, "אני היהודי האחרון שנותר בעיירה. נשארתי לשמור על הקברים, לתקן את המצבות ולהגיד תהלים לעילוי נשמתם".

משהו מזדמזם לתומי בשם הזה. בורובסקי... נו, שם נעוריה של סבתו. "בוא אראה לך את קבריהם של שני בני. הם נורו למוות כאן, על ידי האוקראינים האכזרים ששיתפו פעולה עם הנאצים. תינוקות של בית רבן..."

מחה בורובסקי דמעה.

"גם לי קוראים תום", הרהר.

הם צעדו כתף ליד כתף, זקן וצעיר. חולפים על פני מצבות שבורות, חתומות. עד קברי ילדיו הרכים. הזקן מדבר, תום מקשיב.

"...הצלחתי להימלט אבל אשתי נחמה, ואחותי הצעירה חולה'ה, אוי, הם נלקחו על ידי העמלקים למחנות המוות... ד' יקום דמם", הישיש רעד, חוה שוב את הטרגדיה.

"פרה אדומה תמימה"

תמימות זו נפסלת רק בשתי שערות; ואילו התמימות של "תמים תהיה עם ד' - א-לוקיך" נפסלת אפילו בחוט שערה אחד...

(חידושי הר"ם)

מה הם צורכי רבים בזמננו?

סיפר הרב ב. שליט"א:

נכנסתי פעם בילדותי, לביתו של הגר"י קניבסקי - הסטייפלר זצ"ל ושאלתי: "אדם שגזל ואינו יודע ממי גזל - כיצד יקיים 'השיב את הגזלה'?" השיב הסטייפלר:

"חז"ל אמרו בגמרא ש'עשה בזה צורכי רבים' כגון בארות מים. אבל היום הרי זה לא שייך, כי יש מים בברזים.

אם כן, העצה הטובה ביותר כיום לתיקון עוון הגזלה היא, לתת את הכסף להחזקת תורה בישיבות הקדושות שזה נחשב צורכי רבים. לפי שהוא צורך הכללי, גם צורך הבנים וגם צורך הבנות".

(מפי בעל תעשוח)

ס"ח קנייני התורה | משל האבות

"ולא מגיס לבו בתלמודו"

בתקופה ששכב ה'סבא' מסלבודקא זצ"ל על ערש דווי בירושלים, קרה מקרה שאחד התלמידים ששימש אותו טעה, ובמקום למזוג לו כף מים, מזג לו כף גדולה של ספירט מבקבוק שעמד במקרה על השולחן.

הספירט כמעט החניק אותו והבהילו מיד רופא, ורק לאחר כמה זמן חזר 'הסבא' לאיתנו.

התלמיד הסתלק מיד מן המקום מרוב בושה וצער.

'הסבא' הרגיש בהיעדרו ובתוך רגעיו הקשים ביותר דרש שיקראו לו.

כשבא אליו התלמיד למחרת, קיבל אותו בצהלת פנים ואמר: "הרי גרמת לי אמש שמחה, כי בתחילה נבהלתי מאד, ולאחר שהוקל לי ונוכחתי שאין בזה כלום, היתה לי שמחה רבה".